

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

УДК 346.52:346.2

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.30.132876>

Я. В. Петруненко, канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра господарського права і процесу
Фонтанська дорога, 23, Одеса, 65009, Україна

МІСЦЕ ОБМЕЖЕНЬ ТА ЛІМІТІВ У СИСТЕМІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена визначенню місця обмежень та лімітів у системі господарсько-правових засобів державного регулювання економічних правовідносин. Визначено систему обмежень та лімітів, які дозволяється встановлювати у сфері господарської діяльності відповідно до національного законодавства. На підставі проведеного аналізу зроблено висновок про механізм впливу лімітів та обмежень на забезпечення ефективного використання державних коштів.

Ключові слова: ліміти, обмеження, господарська діяльність, державні кошти, ефективне використання.

Постановка проблеми. Одним із видів прямих господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів є встановлення обмежень та лімітів. Характерно, що у ст. 12 ГК України до означеної групи засобів регулювання господарської діяльності віднесено ліцензування, патентування і квотування, а також застосування нормативів та лімітів. За допомогою даних засобів держава упорядковує та урівноважує суспільні (публічні) та приватні інтереси, зокрема, шляхом встановлення дозволених меж використання певних об'єктів (ресурсів) або здійснення деяких видів господарської діяльності. Дотримання оптимального балансу суспільного (публічного) та приватного інтересу в даній сфері породжує серйозні практичні проблеми. При цьому, як засоби державного регулювання економіки, ці засоби певним чином впливають на ефективність використання державних коштів, відтак їх вивчення є необхідним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання встановлення окремих видів обмежень та лімітів у сфері господарської діяльності досліджували у своїх працях такі науковці, як В. С. Белих, О. М. Вінник, О. П. Віхров, Є. П. Губін, В. В. Добровольська, Д. В. Задихайло, Г. Л. Знаменський, Я. Л. Коломієць, Т. М. Кравцова, А. А. Кушніренко, В. В. Лаптев, В. К. Мамутов, В. С. Мартем'янов, О. П. Подцерковний, В. В. Поєдинок, Г. В. Смолин, С. Р. Сулейманова, Ю. М. Тодоренко, В. А. Устименко, В. В. Чайковська, С. В. Чичирко, Н. В. Щербатюк, В. С. Щербина, О. Х. Юлдашев, І. М. Ямкова та ін. Однак більшість наявних наукових робіт у цій сфері присвячені дослідженням процедурних питань застосування обмежень та лімітів у господарській діяльності і на сьогодні відсутні комплексні наукові дослідження щодо визначення місця обмежень та лімітів у системі господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів, що підтверджує важливість вивчення даної проблематики і обумовлює актуальність представленої наукової статті.

Таким чином, **метою даної статті** є встановлення місця обмежень та лімітів у системі господарсько-правових засобів державного регулювання економіки і визначення їх впливу на забезпечення ефективного використання державних коштів.

Виклад основного матеріалу. Одним із відправних принципів державного регулювання господарської діяльності вважається принцип свободи підприємницької діяльності, встановлений на рівні Конституції України (ст. 42) [1]. Подібні положення містяться також й у ст. 43 ГК України, яка регламентує право кожного підприємця без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом [2]. У зв'язку з цим, можна констатувати, що обмеження та лімітування у господарській діяльності є виключними засобами, які застосовуються у чіткій відповідності до законів України та лише за наявності чітко визначених підстав. Про це, зокрема, йдеться у ч. 3 ст. 242 ГК України [2], де зазначено, що підстави і порядок обмеження та зупинення діяльності суб'єктів господарювання, а також повноваження уповноважених органів приймати відповідні рішення встановлюються законом.

Необхідно зазначити, що у законодавстві України у сфері регулювання господарсько-правових засобів досліджуваної групи понять «*обмеження*», «*квоти*», «*ліміти*», «*нормативи*» застосовуються у відношенні до такого: «обмеження діяльності суб'єктів господарювання» (ст. 246 ГК України [2]), «обмеження монополізму в економіці» (ст. 27 ГК України [2], ст. 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [3]), «валютні обмеження» (Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» [4]), «квота на експорт та імпорт продукції» (ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [5], ст. 3 Закону України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» [6]), «ліміт використання природних ресурсів», «екологічні нормативи» (статті 33, 41, 43-44 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [7]), «застосування нормативів» (ст. 12 ГК України [2]), «норматив рентабельності» (ст. 1 Закону України «Про ціни і ціноутворення» [8]) тощо.

Отже, передовсім, представляється необхідним з'ясувати зміст і значення даних понять, а також визначити критерії їх розмежування.

У тлумачних словниках містяться такі визначення відповідних категорій: *квота* – це: 1) частка, частина, норма чого-небудь допустимого; 2) частка у виробництві й збуті продукції, визначена синдикатом або картелем для кожного учасника монополістичного об'єднання [9, с. 352]; *ліміт* – це норма, в межах якої дозволяється користуватися чим-небудь, використовувати щось [9, с. 409]; *норматив* – це показник норм, згідно з якими проводиться певна робота або здійснюється, виконується що-небудь [10, с. 443]; *обмеження* – походить від слова «обмежувати» та означає: 1) установлювати певні межі чого-небудь; зв'язувати щось обмежувальними умовами; 2) бути межею чого-небудь; відділяти, відгороджувати щось від чого-небудь [11, с. 1121].

Таким чином, поняттям «*обмеження*» є найбільш загальним у системі досліджуваних понять, і в буквальному розумінні воно означає встановлення якихось допустимих, дозволених меж. У відношенні до господарської діяльності обмеження може виражатися у різних формах.

Я. Л. Коломієць, досліджуючи поняття обмежень у здійсненні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників, дійшла до висновку, що під обмеженнями права, свободи розуміють певне звуження, зменшення правомочностей конкретної особи. У зв'язку з цим, на думку науковця, обмеження у здійсненні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників – це звуження суб'єктивних прав сільськогосподарських підприємств та (або) фізичних осіб-підприємців шляхом нормативного закріплення заборон, умов чи зобов'язань щодо здійснення ними діяльності з виробництва сільськогосподарської продукції, переробки власно виробленої сільськогосподарської продукції та її реалізації [12, с. 76-77].

В цілому погоджуючись з висловленою думкою щодо розуміння сутності поняття обмеження господарської діяльності, можна виділити такі його форми: встановлення додаткових умов та зобов'язань при здійсненні певних видів господарської діяльності (отримання дозволів, ліцензій тощо); заборона здійснювати діяльність понад встановлені

межі (спеціальне використання природних ресурсів, імпорт або експорт) або визначення спеціальних правил використання у господарській діяльності деяких засобів (валютні обмеження тощо). Означеним формам обмежень відповідають такі його види, як квотування, встановлення лімітів та нормативів.

Отже, визначаючи співвідношення понять «обмеження», «квотування», «лімітування» та «нормування», необхідно зазначити, що перше з них є загальним поняттям по відношенню до інших, оскільки обмеження господарської діяльності здійснюється одним із наведених способів – встановлення лімітів та нормативів, квотування тощо. У свою чергу, «ліміт», «квота» та «норматив» є, хоча й не тотожними, але близькими за змістом поняттями, оскільки їх етимологічне значення пов'язане з допустимою межею, встановленою нормою.

Охарактеризуємо різні види обмежень у сфері господарської діяльності та з'ясуємо їх значення для забезпечення ефективного використання державних коштів.

У науковій літературі обмеження у здійсненні господарської діяльності класифікуються залежно від: 1) сфери господарської діяльності; 2) етапу виробничо-господарської діяльності – обмеження, що встановлюються при виробництві продукції, переробці та її реалізації; 3) кола осіб (суб'єктів), на які вони поширюються (так звані суб'єктні обмеження), – обмеження у здійсненні господарської діяльності різних організаційно-правових форм і форм власності, зокрема, приватних, державних і комунальних; 4) характеру обмежень – загальні і спеціальні обмеження; 5) змісту обмежень – обмеження у виді встановлених заборон, умов і зобов'язань [13, с. 98-99].

Аналіз чинного господарського законодавства України [2; 3; 6; 8] дозволяє виокремити такі основні напрями обмежень у сфері господарської діяльності: 1) обмеження монополізму в економіці; 2) валютні обмеження; 3) обмеження у сфері ціноутворення; 4) обмеження у сфері імпортової та експортної діяльності; 5) екологічні та природоохоронні обмеження; 6) обмеження щодо здійснення окремих видів господарської діяльності без наявності спеціальних дозволів. Проведемо аналіз порядку та умов застосування цих видів обмежень.

Зокрема, у ч. 3 ст. 25 ГК України зазначається, що уповноважені органи державної влади і органи місцевого самоврядування повинні здійснювати аналіз стану ринку і рівня конкуренції на ньому і вживати передбачених законом заходів щодо упорядкування конкуренції суб'єктів господарювання [2]. Конкретні заходи щодо запобігання неправомірним антиконкурентним діям суб'єктів господарювання визначаються Законами України «Про захист економічної конкуренції» [3], «Про Антимонопольний комітет України» [14].

До державних заходів у сфері захисту конкуренції, зокрема, належать: 1) накладення штрафів за вчинення суб'єктом господарювання одного з правопорушень законодавства про захист економічної конкуренції, визначених ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [3]; 2) застосування примусового поділу до суб'єкта господарювання, який допустив порушення антимонопольного законодавства; 3) притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб та інших працівників суб'єктів господарювання тощо.

Ще одним напрямом обмежень у сфері діяльності суб'єктів господарювання є валютні обмеження. Природа їх походження обумовлена принципом, закріпленим у ст. 99 Конституції України, відповідно до якого грошовою одиницею України є гривня [1], а також встановленням порядку, який передбачає, що грошове зобов'язання має бути виконане у гривнях, а використання іноземної валюти та платіжних документів в іноземній валюті при здійсненні розрахунків на території України за зобов'язаннями допускається у випадках, порядку та на умовах, встановлених законом (ст. 533 ЦК України [15]). Валютні обмеження відіграють роль державного регулятора національної грошової одиниці, від стабільності якої залежать всі основні показники економіки у державі.

Як справедливо зауважує з цього приводу Ю. М. Тодоренко, за допомогою валютного регулювання визначається порядок організації валютних відносин і контролюється здійснення валютних операцій, надання іноземним юридичним і фізичним особам кредитів та позик, встановлюється порядок ввезення, вивозу та переказу валюти за кордон і тим самим підтримується рівновага платіжного балансу та стабільність національної валюти [16, с. 286].

Ще одним важливим напрямом обмежень у сфері господарської діяльності є регулювання цін та ціноутворення на окремі види продукції, робіт та послуг, яке здійснюється відповідно до Закону України «Про ціни і ціноутворення» [8] та інших нормативно-правових актів.

Так, Н. В. Щербатюк та С. В. Чичирко до основних видів державного регулювання цін відносять: 1) адміністративне фіксування цін, тобто влада країни, беручи до уваги внутрішні ціни виробника, встановлює верхні і нижні межі цін; 2) «добровільне» обмеження експортних цін – це угода, за якою експортер погоджується підтримувати ціну на свої товари не нижче певного рівня; 3) антидемпінгові заходи встановлюють стягнення з експортера певної компенсації за шкоду, заподіяну вітчизняним виробникам [17, с. 80].

При цьому, як зазначається у ст. 13 Закону України «Про ціни і ціноутворення», способами державного регулювання цін є: 1) установлення обов'язкових для застосування суб'єктами господарювання: фіксованих цін; граничних цін; граничних рівнів торговельної надбавки (націнки) та постачальницько-збутової надбавки (постачальницької винагороди); граничних нормативів рентабельності; розміру постачальницької винагороди; розміру доплат, знижок (знижувальних коефіцієнтів); 2) запровадження процедури декларування зміни ціни та/або реєстрації ціни [8].

Отже, державне регулювання цін на деякі товари, роботи та послуги – це встановлення їх допустимих меж або застосування інших засобів зниження цінового навантаження на населення тощо.

Так, наприклад, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про державне регулювання цін на лікарські засоби» [18], державне регулювання цін на лікарські засоби, які закупаються та/або вартість яких відшкодовується за бюджетні кошти, здійснюється шляхом встановлення Міністерством охорони здоров'я граничних оптово-відпускних цін.

У той же час, регулювання цін на продукцію монопольних утворень може здійснюватися також шляхом встановлення фіксованих цін, граничних рівнів цін, граничних рівнів торговельних надбавок і постачальницько-збутових націнок, граничних нормативів рентабельності, або шляхом запровадження обов'язкового декларування зміни цін (відповідно до п. 4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень» [19]).

При цьому необхідно врахувати, що регулювання цін може супроводжуватися здійсненням компенсаційних виплат окремим групам населення у зв'язку із зростанням цін та індексації грошових доходів (згідно ст. 9 Закону України «Про ціни і ціноутворення» [8]). Крім того, ст. 15 Закону встановлено, що Кабінет Міністрів України, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які встановили державні регульовані ціни на товари в розмірі, нижчому від економічно обґрунтованого розміру, зобов'язані відшкодувати суб'єктам господарювання різницю між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів [8].

Такі компенсаційні заходи, оскільки вони пов'язані із використанням бюджетних коштів, мають найбільш тісний зв'язок із забезпеченням ефективного використання державних коштів, відтак їх застосування повинно мати серйозне соціально-економічне обґрунтування.

Таким чином, основне значення державного регулювання цін полягає у тому, що: поперше, завдяки цьому забезпечується стабілізація цін на найбільш важливі товари та по-

слуги, чим урівноважуються інтереси споживачів та суб'єктів господарювання; по-друге, досягається збалансованість національної економіки.

Наступним напрямом є обмеження у сфері імпортової та експортної діяльності суб'єктів господарювання. Такі обмеження встановлюються переважно у формі квотування, тобто застосування квот різних видів на експорт та імпорт товарів певної категорії.

У науковій літературі квота визначається, як кількісний нетарифний засіб обмеження експорту або імпорту товару певною кількістю або сумою на визначений проміжок часу [17, с. 81].

Віднесення квотування до засобів нетарифного регулювання є цілком обґрунтованим, оскільки у ст. 3 Закону України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції» [6] міститься пряма вказівка на це. У свою чергу, Митний кодекс України [20] визначає заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності як встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини.

Отже, основним призначенням процедури квотування експорту та імпорту є захист конкурентоспроможності національних товаровиробників або забезпечення внутрішнього ринку від потрапляння до нього небезпечної, шкідливої або іншої продукції, яка не відповідає визначеним стандартам і вимогам.

Чинним законодавством передбачені наступні види квот: квоти (контингенти) глобальні, квоти (контингенти) групові, експортні та імпорتنі квоти, квоти (контингенти) індивідуальні [21, с. 1069]. Їх визначення містяться у ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [5], аналізуючи які можна констатувати, що основна різниця між видами квот полягає у тих об'єктах, щодо яких встановлено обмеження – щодо конкретних країн або товарів тощо.

Ще одним напрямом обмеження у сфері господарської діяльності є встановлення екологічних та інших лімітів з метою охорони навколишнього природного середовища та захисту екологічних прав громадян.

Так, відповідно до ГК України [2] суб'єкти господарювання можуть використовувати у своїй діяльності природні ресурси з урахуванням обмежень, регламентованих Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» [7] тощо.

Висновки. Таким чином, проведений науково-правовий аналіз дозволяє зробити висновок, що встановлення обмежень у сфері господарської діяльності можна розглядати як самостійну процедуру (наприклад, обмеження монополізму) або як таку, що об'єктивується у вигляді квотування (обмеження експорту та імпорту окремих товарів та послуг), лімітування (обмеження використання деяких видів природних ресурсів) або нормування (обмеження допустимих шкідливих викидів та забруднюючих речовин).

Підсумовуючи вищевикладене, варто узагальнити, що встановлення різних видів державних обмежень у сфері господарської діяльності, на відміну від інших засобів, зокрема, таких як публічні закупівлі або розміщення державних замовлень, має не прямиий, а опосередкований вплив на забезпечення ефективного використання державних коштів. Такий вплив виражається у наступному: 1) створенні умов для ефективного розподілу бюджетних ресурсів та формування справедливої ринкової економіки у державі; 2) завдяки встановленню деяких обмежень забезпечується стабілізація цін на найбільш важливі товари та послуги, чим урівноважуються інтереси споживачів та суб'єктів господарювання; 3) забезпеченні захисту конкурентоспроможності національних товаровиробників; 4) забезпеченні екологічної безпеки, збереження та відтворення екосистеми у державі; 5) прийнятті державою на себе частини відповідальності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у найбільш важливих соціальних сферах, шляхом видачі відповідних дозволів та гарантування безпеки результатів такої діяльності.

Список літератури:

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 462. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III / Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2001. № 7. Ст. 260. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
4. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. № 15-93 / Кабінет Міністрів України. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 17. Ст. 184. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-93>.
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 29. Ст. 377. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
6. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції: Закон України від 17 липня 1997 р. № 468/97-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 44. Ст. 281. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/468/97-вр>.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
8. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21 червня 2012 р. № 5007-VI / Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2012. № 58. Ст. 2309. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
9. Великий глумачний словник сучасної української мови : 250000 слів та словосполучень [Текст] / уклад. О. Єрошенко. Донецьк: Глорія Трейд, 2012. – 864 с.
10. Словник української мови: в 11 т. [Текст] / ред. коллег. І. К. Білодід (голова) та ін. Т. 5: М-П / уклад.: В. М. Білоноженко, С. І. Головащук, В. Й. Горобець та ін.; ред. тому А. В. Лагутіна, К. В. Ленець. К.: Наук. думка, 1974. – 914 с.
11. Новий глумачний словник сучасної української мови: [25 000 слів та словосполучень з дод. та доп.] / уклад і голов. ред. В. Т. Бусел. К., Ірпінь: Перун, 2009. – 1736 с.
12. Коломієць Я. Л. Про поняття обмежень у здійсненні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників. [Текст]: Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2014. Вип. 197. – Ч. 2. – С. 73-79.
13. Коломієць Я. Л. Правове регулювання обмежень у здійсненні виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Х., – 2015. – 214 с.
14. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 50. Ст. 472. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.
15. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
16. Тодоренко Ю. М., Кушніренко А. А. Система валютного регулювання зовнішньоекономічних операцій підприємств України. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси [Текст]. 2013. Вип. 10 (4). – С. 284-288.
17. Щербатюк Н. В., Чичирко С. В. Методи кількісного обмеження в Україні [Текст]. Юридичний вісник. 2013. – № 3 (8). – С. 79-83.
18. Про державне регулювання цін на лікарські засоби: Постанова Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2016 р. № 862 / Кабінет Міністрів України. Офіційний вісник України. 2016. № 95. Ст. 3102. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/862-2016-п>.
19. Про Положення про державне регулювання цін (тарифів) на продукцію виробничо-технічного призначення, товари народного споживання, роботи і послуги монопольних утворень: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1995 р. № 135 / Кабінет Міністрів України. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/135-95-п>.
20. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. / Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2012. № 32. Ст. 1175. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
21. Ямкова І. М. До питання про засоби державного регулювання господарської діяльності громадян в Україні [Текст]. Форум права.- 2011. – № 2. – С. 1068-1073.

Стаття надійшла 25.05.2018 р.

Я. В. Петруненко, канд. юрид. наук, доцент
Национальный университет «Одесская юридическая академия»
Кафедра хозяйственного права и процесса
Фонтанская дорога, 23, Одесса, 65009, Украина

МЕСТО ОГРАНИЧЕНИЙ И ЛИМИТОВ В СИСТЕМЕ ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВЫХ СРЕДСТВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

Резюме

Статья посвящена определению места ограничений и лимитов в системе хозяйственно-правовых средств государственного регулирования экономических правоотношений. Определена система ограничений и лимитов, которые разрешается устанавливать в сфере хозяйственной деятельности в соответствии с национальным законодательством. На основании проведенного анализа сделан вывод о механизме влияния лимитов и ограничений на обеспечение эффективного использования государственных средств.

Ключевые слова: лимиты, ограничения, хозяйственная деятельность, государственные средства, эффективное использование.

Ya. V. Petrunenko, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
National University «Odessa Law Academy»
the Department of Commercial Law and Process
Fontanskaya Doroga, 23, Odessa, 65009, Ukraine

THE PLACE OF RESTRICTIONS AND LIMITS IN THE SYSTEM OF COMMERCIAL AND LEGAL MEANS OF STATE REGULATION OF ECONOMIC LEGAL RELATIONS

Summary

The article is devoted to the definition of the place of restrictions and limits in the system of commercial and legal means of state regulation of commercial legal relations. The system of restrictions and limits that are allowed to be established in the field of commercial activity in accordance with the national legislation is determined. Based on the analysis, a conclusion was drawn about the mechanism of influence of limits and restrictions on ensuring the effective use of public funds.

Key words: limits, restrictions, commercial activity, state funds, effective use.